

УДК:
001.891

Прегледни
рад

ПОЛИТИЧКА РЕВИЈА
POLITICAL REVIEW
Година (XXIII) X, vol=27
Бр. 1 / 2011.
стр. 51-66.

Радослав Гаћиновић*
Институт за политичке студије, Београд

ИЗБОР И ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА ИСТРАЖИВАЊА**

*Човек би могао учинити више дела
када их не би сматрао немогућим.*

Malherbe

Сажетак

Научни рад је сложена активност која је заснована на принципима логике, а спроводи се су помоћ научног мишљења, нивоа теоријске оријентације и нивоа емпиријско-методских поступака. Научни радови су они радови који се темеље на спроведеном научном истраживању и део су научно-истраживачке делатности. Научни рад карактерише оригиналност (да није преписан нечији рад, да нису коришћене туђе идеје...) и објективност (одражава утемељеност на рационалном логичком приступу, али је рад сваког појединца ограничен његовим личним сазнањима и искуствима насталим у одговарајућем друштвеном окружењу, које је деловало на његове укупне вредносне ставове). У истраживачком процесу избор и дефинисање проблема истраживања је од највеће важности, јер без проблема истраживања не може ни доћи до истраживања. Значајно истраживање се не може спровести на незначајном проблему. Зато је у научном истраживању изузетно важно знати препознати проблем, тако да из већег броја проблема истраживач може изабра-

* Научни саветник Института за политичке студије, Београд

** Рад је реализован у оквиру пројекта бр. 179009 Института за политичке студије у Београду, а финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије.

ти онај који је релевантан за одређени истраживачки процес.

Кључне речи: Наука, истраживање, научни рад, истраживач, проблем истраживања, методе истраживања

Уочавање процеса у природи без истовременог постављања питања о узроцима, развоју, трајању, ефектима и последицама значило би стицање импресије (утиска) о природи и природним процесима. Постављањем питања о суштини (природи) природних процеса и појава (феномена) почетак је дефинисања проблема као елемента (корака) научне методе. Ово имплицира да је *знатижеља, тј. жеља за знањем темељ научног рада и темељна одредница научника и науке уопште*. Да би питања која се постављају у вези с неким природним феноменом могла бити почетак научног истраживања феномена *она морају бити релевантна* (значајна у односу на запажање) *и одговор на њих мора бити могућ*. Сам поступак постављања релевантних питања и постизање могућих одговора најважнији је корак научне методе.¹⁾

ИЗБОР ПРОБЛЕМА У НАУЧНОМ ИСТРАЖИВАЊУ

Ако се у научном истраживању приоритет да индукцији, истраживање започиње прикупљањем чињеница. Међутим, започети *индукцијом* значило би сакупљати чињенице пре него што је познато које би међу неодређеним бројем чињеница у требало прикупити. Исто тако започети истраживање *дедукцијом* значило би прихватити непоуздана и вероватно традиционална нагађања пре него што се утврди карактер проблема.²⁾ Дакле, истраживање не почиње ни индукцијом ни дедукцијом, већ проблемом који изазива тешкоће у практичној или теоријској ситуацији. Истраживање, према томе почиње проблемом истраживања. Човек се сусреће и решава велики број проблема, али само су неки од њих проблеми истраживања. Чак се могу спроводити истраживања а да нису подстакнута проблемом истраживања. На пример, истраживања која су везана уз изразу дипломског, магистарског рада или докторске тезе више су везана уз решавање статусног проблема кандидата

1) Радослав Гађиновић, "Како написати научно-истраживачки рад, из области политикологије", Политичка ревија 1/2009, ИПС, Београд, стр. 258.

2) Ф. С. Ц. Нортроп, *Логика природних и друштвених наука*, Обод, Цетиње, 1968, стр. 29.

него што су истраживачки проблем.³⁾ Проблем истраживања је специфичан проблем. Он се заснива на знатижељи, а настаје ако истраживач о нечему нема довољно знања. *Ако се знатижеља може задовољити учењем онда то још није проблем истраживања. Тек ако се учећи и студирајући не може доћи до жељених знања о нечему то може бити проблем истраживања.* Тешко је повући оштру границу између проблема учења, студирања и истраживања. Ако се учећи и студирајући не могу наћи *експлицитни* одговори на питање које истраживача интересује можда ће наћи *имплицитне* одговоре које ће задовољити његову знатижељу. Ако се знатижеља истраживача није могла задовољити учењем и студирањем, онда оно што он жели знати може бити проблем истраживања. Према томе проблем истраживања се не може решити учењем и студирањем, већ је потребно спровести истраживање како би се дошло до нових сазнања.⁴⁾ Та сазнања нису нова само за истраживача који спроводи истраживање, она требају бити и нов прилог науци. Проблем истраживања произилази из незнања или недовољног знања. Међутим, незнање или недовољно знање није аутоматски проблем истраживања, јер је наше незнање толико велико да га наука никад неће решити.

Развитком науке повећава се знање код истраживача, али се повећава и знање о незнању па се тако и повећава и број проблема у науци. Незнање које је познато истраживачу није исто што и проблем истраживања, јер једно конкретно истраживање може обухватити само мали део онога што се не зна. Почетници не мисле тако па за проблем истраживања узимају прешироку област. Међутим, навођењем широке области коју је потребно истражити није могуће одредити проблем истраживања. Истраживач ће погрешити и ако одреди преуско подручје као проблем истраживања, јер у том случају сазнања до којих се долази могу бити без теоријске или практичне вредности.

Стварни проблем у науци који није преширок ни преузак може бити неприкладан за истраживача. Према томе ни њега истраживач неће узети за проблем истраживања. Све што може бити проблем истраживања не мора бити проблем актуелног-планираног истраживања већ ће истраживач одабрати оне проблеме за које има највише изгледа да ће их с успехом решити. Према томе при избо-

3) Мирослав Вујевић, *Увођење у знанствени рад у подручју друштвених наука*, Информатор, Загреб, 1988, стр. 39.

4) Исто

ру проблема истраживачки тим неће водити рачуна само о научној проблематици, него и о прикладности проблема истраживања онемо ко ће истраживање спровести.

Без дефинисаног проблема истраживања нема ни истраживања. Због тога је уочавање проблема један од најкреативнијих доприноса у истраживању, јер само уочавање важних проблема доводи до значајних истраживачких открића. “Формирање проблема је често много битније од његовог решења, које може бити ствар неке математичке или експерименталне вештине. Поставити нова питања, открити нове могућности, сагледати стварне проблеме из новог угла захтева стваралачку имагинацију и означава стварни напредак науке.”⁵⁾ Међутим, младе људе (неискусне истраживаче) често обележава “слепило за проблеме”. Што се мање зна, теже се увиђају празнине у сопственом знању. Открићем се објашњавају постојеће непознанице, али откривају и нове. Открићем законитости у периодном систему елемената, откривено је да постоје елементи који нам још нису познати. Те непознанице били су проблеми даљих истраживања.

“Слепило за проблеме” јаче је изражено у подручју друштвених него у подручју природних наука. Разлог томе су идеолошки утицаји који нарочито долазе до изражаја у одгоју и образовању младих генерација.

Извори проблема истраживања могу бити различити. Пре свега треба бити усмерен на проблеме и бележити идеје које се истраживачу чине потицајне за истраживање. Специјализација доприноси темељитијем препознавању проблема, јер уочавањем дубинских димензија неког подручја, омогућава бољи увид у оно што је истраживачу непознато. Објављене расправе такође могу бити извор проблема, јер се у њима даје, поред добијених резултата, и предлог за даље и још темељитије осветљавање проблема који је истраживан. Слично је и са рецензијама и приказима. Симпозији и саветовања чешће доприносе кристализацији одређених проблема него што дају одговор на постављена питања. Упознавање са оригиналним научним истраживањима може истраживачу дати идеју да проведе слично истраживање у другим условима, с другим средствима, и у другој области.

Друштвена пракса је неисцрпни извор проблема стручних и научних истраживања. Стручно решавање практичних проблема

5) Абрахам Х. Маслов, *Мотивација и личност*, Нолит, Београд, 1982, стр. 78.

може бити основа за уопштавање и уочавање нових научних открића. Могућа су и понављања или проширивања претходних истраживања. Чак у току разраде и спровођења неког истраживања, истраживач треба бити усмерен на уочавање нових проблема. У току истраживања може доћи до "гранања" истраживања које доводи до сасвим других сазнања од оних која су очекивана. Пастер је на пример у недостатку здравих пилића у истраживању утицаја микроба колере користио оболеле и дошао до принципа имунизације.⁶⁾

Значајно истраживање се не може извести на незначајном проблему. Зато је у научном истраживању врло важно имати смисла за избор проблеме, како би се из већег броја проблема изабрао онај који је значајнији. При избору проблема истраживач треба уважавати већи број критерија. Посебно важан критериј је *новина*, јер при избору проблема треба избегавати непотребна понављања истраживања. Зато пре коначне одлуке о провођењу неког истраживања треба консултовати одговарајућу литературу, како би се сазнало да ли је можда такво истраживање већ проведено. Ако такво истраживање није проведено релевантна литература даће мноштво информација које су важне за провођење истраживања проблема истраживања. Пре свега, на основу литературе истраживач треба спецификовати у чему се састоји новина у истраживању проблема којег намерава истражити. Могуће је да се истраживач одлучи за истраживање које је већ проведено. Новина би могла бити у томе да се утврди да ли закључци до којих се пре дошло, вреде још и сада. Таква су истраживања потребна у друштвеним наукама, нарочито након значајних друштвених промена (револуција).

Међутим, треба разликовати потребна и намерна понављања истраживања од непотребних и ненамерних. Немаран однос према литератури често доводи до непотребних понављања. Тако уместо да посебно прате научну литературу многи "истраживачи" је етикетирају као националистичку, грађанску, догматску и слично како је не би морали консултовати. Истраживач не мора прихватити закључке својих претходника, али с њима мора бити упознат. Ако нешто не прихвата он је дужан дати образложење, због чега. А ако то не чини, и сам ће учинити грешку од које се дистанцира. Истраживач се треба чувати непотребних понављања, јер су истраживања

6) Мирослав Вујевић, *Увођење у знанствени рад у подручју друштвених наука*, Информатор, Загреб, 1988, стр. 39-45.

врло скупа, а неистражених је проблема врло много. При избору проблема истраживања треба водити рачуна о његовој *важности и примењивости резултата у пракси*. Сви проблеми нису једнако важни. Неки су мање, а неки су више важни у одређеном времену и простору. Бирајући важније проблеме истраживања, истраживач даје већи прилог и тако повећава вероватноћу да ће друштво помоћи у извођењу истраживања изабраног проблема.

Радозналост и интереси важан су критериј при избору проблема, јер знатижеља подстиче људски дух на истраживање. Људи се разликују по знатижељи, а и они знатижељнији нису једнако знатижељни за све. Зато у почетку треба утврдити да ли је истраживач довољно знатижељан како се не би догодило да га и мања препрека заустави у истраживању. У сваком истраживању јављају се тешкоће, зато у почетку треба размислити да ли ће у истраживању одређеног проблема знатижеља надвладати евентуалне тешкоће. Мотив за истраживање може бити и инструментална вредност сазнања. Истраживати се може са жељом да се реши одређени проблем, због материјалних и статусних разлога. Међутим, истраживања која нису заснована на знатижељи ређе доводе до сазнања, а чешће до “открића” која погодују материјалном и друштвеном статусу истраживача.

Важан критериј при избору проблема је и *стручност истраживача*. Нормално је да истраживач изабере проблем истраживања из подручја своје струке. Међутим, то не значи да неко не може бити стварно стручан у подручју изван своје струке да би морао одустати, али се у новом подручју треба понашати као почетник. Знатижеља може довести до веће стручности од било које формалне квалификације. Проблеми истраживања у друштвеним наукама често захтевају интердисциплинарни приступ. То, међутим, не значи да такво истраживање треба спроводити интердисциплинарно оспособљени истраживач, али зато у истраживачком тиму треба обезбедити сарадњу стручњака сваке дисциплине с чијег ће аспекта проблем бити анализиран.

Код избора одређеног проблема треба водити рачуна да ли истраживачки тим *располаже с одговарајућом опремом и условима рада*. Ако нема минимум опреме и услова рада за спровођење одређеног истраживања, треба одустати од таквог истраживања. Наука се у истраживању користи мноштвом различитих инструмената, па недостатак таквих инструмената многе обесхрабрује.

Међутим, ипак треба имати на уму да је најважнији инструмент у сваком научном истраживању човеков ум и да га не могу замени-ти никакви други инструменти. На срећу, умних способности има довољно и тамо где још нема довољно инструмената. Тиме је обезбеђен основни предуслов истраживања.

Покровитељство и сарадња центара одлучивања важан је критериј при избору проблема. Ако није обезбеђена сагласност оних који могу ометати спровођење одређеног истраживања треба одустати од таквог проблема док се не обезбеди сарадња. Магистарска радња и докторска дисертација пре израде морају бити прихваћене од одговарајућих наставно-научних тела. Теренско спровођење истраживања зависи од средине у којој се планира спроводити, па ако та средина не дозвољава извођење таквог истраживања боље је на време одустати.

Трошкови истраживања често су већи од предвиђених па се мора прекинути истраживање. Због тога при избору проблема о томе треба водити рачуна. Мало је истраживања која имају обезбеђена довољна финансијска средства, па ако се не одустане због тога, често истраживачки тим се мора ограничавати у истраживању изабраног проблема.

Ризик, опасност и тешкоће могу омести провођење истраживања одређеног проблема па код самог избора треба водити рачуна о томе. Знатижеља често истраживаче доводи у заблуду, па не уче на време ризике и опасности који се односе на спровођење одређеног истраживања. Ти ризици и опасности могу бити врло различити и могу се односити како на истраживача тако и на остале учеснике истраживања.

За свако истраживање потребно је *одређено време*, па се о томе мора водити рачуна при избору проблема. Као што је немогуће присилити некога да нешто открије исто тако није могуће захтевати да то чини брже. "Истраживач може бити присиљен да станује у изби, да живи од коре хлеба и да носи похабано одело, може бити лишен друштвеног признања али, ако има времена, он се може потпуно посветити науци. Одузмите му слободно време, и он ће бити сасвим онеспособљен да било шта допринесе људској спознаји."⁷⁾ Мисли се да су наставне обавезе универзитетских професора мале и да их треба повећати. Заборавља се да су они и научни радници и

7) Good V. Carter – Douglas E. States: *Методы истраживања у педагозији, психологији и социологији*, Отокар Кершовани, Ријека, 1967, стр. 68

да им је за научни рад потребно много времена. Има наравно универзитетских свеучилишних који мало раде. Међутим, то је последица лошег избора која се не може поправити принудом да више раде. Принуда може само онеспособити оне који стварно раде.⁸⁾

Актуелност резултата истраживања је такође, значајан критериј. Некад истраживање неког проблема траје толико дуго да резултати који су њиме добивени нису више актуелни. Бесмислено би било одлучити се за истраживање ставова грађана према неком закону који ће се кроз неколико дана мењати, а да истраживање о томе траје неколико месеци.

Могућност решења неког проблема помоћу истраживања такође треба бити критериј избора. Неке проблеме је заиста могуће решити научним истраживањем, јер друштвени проблем није исто што и научни проблем. На основу резултата истраживања могу се решавати друштвени проблеми, али само истраживање те проблеме не решава. Ако су се открили узроци младалачке деликвенције, нису се тиме решили ти проблеми. Такви проблеми се могу решити ако након истраживања уследи друштвена акција која ће отклонити те узроке. Због тога настају чести неспоразуми између наручиоца истраживања и истраживача. Наручиоц је заинтересован за решавање друштвених проблема, а истраживач му може пружити само сазнајну услугу. Инструментална вредност сазнања је потенцијална, па је потребно спровести стручну или друштвену активност да би се претворила у стварну вредност. Међутим, то више није проблем науке.

Дакле, код избора проблема треба имати на уму сваки од ових критерија, нарочито са аспекта контраиндикације. Ако неки критериј доводи у питање извођење истраживања треба одустати од таквог истраживања. Међутим, при избору проблема истраживања тешко се може у потпуности удовољити сваком критерију. Истраживачки тим никад неће имати довољно новаца, времена, стручних сарадника и слично, па ако критерији не елиминишу проблем увек ће га ограничавати.

Истраживач никад неће моћи обезбедити све потребне услове за провођење истраживања одређеног проблема, па треба настојати да обезбедити истраживање у стварним условима. У избору и разради проблема истраживање не сме ићи од идеалних, већ од реалних услова. Према томе наведени критерији не јављају се само

8) Исто, стр. 50-69

као критерији избора, већ и као критерији разраде проблема, па се у истраживању треба више усмерити на оне аспекте проблема за које истраживач има боље могућности да их истраживањем захвати. Зато избор и дефинисање проблема треба схватити као процес који се наставља све до разраде емпиријског дела пројекта истраживања.

ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА ИСТРАЖИВАЊА

Приликом дефинисања проблема истраживања треба знати сврху којој истраживање треба да служи. Је ли циљ често *сазнајни*, у ужем смислу, или *прагматични* (решавање неког конкретног проблема у пракси) или пак њихова *комбинација*. Ако је проблем истраживања комплексан и обухвата више парцијалних сазнајних циљева или укључује и прагматичне циљеве, онда треба говорити о истраживачком програму. Истраживачки програм укључују више парцијалних истраживачких задатака и најчешће имају наслов који упућује на шире проблемско подручје у ком ће се истраживати и покушати решити неки практични друштвени проблем. Појединачне истраживачке проблеме треба схватати уже, специфичније које је најпогодније формулисати упитном реченицом која прецизно упућује на смер трагања за одговором. Након што је проблем одабран треба приступити његовом образложењу које има сврху његовог прецизнијег анализирања. Зависно од тога да ли је проблем лоциран у друштвеној пракси или у теорији, образлаже се потреба и евентуална научна или практична корист од његовог истраживања. Образложење проблема доведет ће до идентификације кључних појмова који су повезан ис њим. Прелиминарни попис кључних појмова којима се означавају делови садржаја проблема служи као водич у трагању за стручном научном литературом.

Дефинисање научног проблема је најтежи корак у процесу научног истраживања, а препознавање могућности промене на боље је најкреативнији корак у процесу научног истраживања и примени научне методе.

Да би се могло одговорити на постављена питања у поступку дефинисања проблема неопходно је у процесу закључивања (одговарања на питања) прибавити потребне информације којима се могу дефинисати одговори. Прибављање информација се може извршити мерењима, разговорима, проучавањем литературе, обиласком музеја, претраживањем интернета, али најважнији извори

информација су експерименти и запажања као поновљиве појаве и као темељ стварања базе података, сазнања, знања, информација, потребних за дефинисање одговора. Корак прикупљања информација и корак дефинисање проблема се, врло често, и скоро увек, испреплићу на начин да ново прибављане информације мерења или знања изазивају редефинисање проблема па тиме и редефинисање питања. Информације добивене запажањима принципијелно се могу поделити на *квантитативна опажања* (могу се описати неким бројчаним вредностима) и *квалитативна опажања* (дају нам описне информације о проблему). Ова подела је само условна јер је тешко замислити квантитативни податак који нема свој квалитативни опис (бројчана бездимензионална величина). У реалном научном истраживању информације добивене запажањима се деле на оне које су и квалитативне и квантитативне и на оне које су само квалитативне. Под квалитативним информацијама, у смислу научног истраживања, прихватају се и подразумевају оне чија је квалитативна природа прихватљива са становишта циља истраживачког пројекта, чије је квантификовање тешко спроводиво, непоуздано, прескупо за одређени степен и дубину истраживања или непотребно с обзиром на постављени циљ истраживања.

Формулација проблема истраживања је посебан задатак у разради пројекта истраживања. Међутим, пракса показује да се томе не посвећује довољна пажња па се задовољава уопштеним називом истраживања. Наслов истраживања је једно а проблем истраживања је друго. *Наслов рада је обично краћи и уопштени, а проблем истраживања мора бити формулисан што је могуће прецизније.* Под једним насловом могуће је истраживати више различитих проблема, па сваком истраживању треба дати посебно јасну формулацију проблема истраживања. Истраживање је тражење правог одговора на питање и његово проверавање, а не потврђивање одговора који се истраживачу свиђа. Хипотеза је могући, а не једини одговор на питање, па истраживање мора бити проверавање, а не доказивање хипотезе. Због тога и формулацијом проблема треба подстицати критичност у истраживању.

Ако истраживача на истраживање подстиче знатижеља, то значи да њему нешто није познато. Ако се жели нешто сазнати што није познато, природно је да се о томе размишља. Човек се пре пита да би добио одговор. Зато се проблем истраживања треба поста-

вити у облику питања, а истраживање треба бити тражење правог одговора на то питање.

Велику пажњу треба посветити формулацији и дефинисању проблема, јер је добро постављено питање пола одговора. Зато формулацију проблема и његово дефинисање треба схватити као процес у којем се знатижеља истраживача сусреће с друштвено познатим у вези с његовим проблемом и то се доводи с реалним могућностима за предвођење истраживања. На основу тога одређује се ширина и дубина истраживачког проблема која мора бити видљива у његовој формулацији и спецификацији.

Проблем истраживања треба формулисати у облику упитне реченице. То, међутим не значи да се у једном истраживачком подухвату не може трагати за више одговора, па у једном истраживању може се формулисати више проблема у више упитних реченица. Међутим, треба имати на уму да сваки од њих треба бити посебно разрађен и да се може обухватити планираним истраживачким процесом. Разрада једног проблема не вреди аутоматски и за други проблем. То нарочито вреди за теоријски део процеса истраживања док се заједнички може разрадити теренски део. Теренски део истраживања обично је и најскупљи, па у истраживању треба водити рачуна о уштедама.

Иако се уз помоћ упитне реченице у одређеној мери проблем спецификује истраживач се не сме зауставити само на томе. Због тога проблем који је изабрао треба довести у везу с другим сличним истраживањима. На основу информација о сличним истраживањима истраживач ће своју активност усмерит на оно што је најслабије обрађено. Исто тако, истраживач ће изабрани проблем довести у везу са другим проблемима тог подручја и образложити зашто се одлучио управо за изабрани проблем.

Након тога потребно је одредити просторни обухват проблема истраживања. С обзиром на разлоге због којих др истраживање спроводи, донет ће се одлука о величини територије на којој ће се истраживање спровести. Исто тако треба се одредити временски период истраживања.

Обухват истраживања се одређује у складу с мотивима који су истраживача подстакли на истраживање и могућностима за спровођење истраживања. Према томе, треба трагати за што је могуће већим бројем информација које ће помоћи у истраживању одабраног проблема, јер на пример лакше ће се наћи изгубљено дете ако

се зна његова старост, пол, дан нестанка, место нестанка, дужина и боја косе, врста и боја гардеробе коју је носило и слично. Тешко ће се пронаћи изгубљено дете ако се зна само то да се изгубило, а никако се неће наћи ако се и не зна да се изгубило.⁹⁾

Дефинисање проблема је први, почетни део нацрта научне замисли.¹⁰⁾ Њом се успоставља однос између реалне друштвене појаве, проблема који се јављају у вези са том појавом, научног и другог сазнања о тој појави, односно проблема и предмета истраживања. Основне функције формулације проблема у нацрту научне замисли су: издавање делова, димензија и својстава појаве који се могу одредити као проблем који треба решавати; утврђивање основних хипотетичких ставова о проблему на основу постојећих сазнања, из којих ће се моћи издвојити и одредити предмет истраживања; рангирање по степену значаја издвојеног проблема и његових делова и усмеравање на постојеће резултате претходних истраживања који се у разматрању овог проблема могу користити са већим или мањим степеном непосредности.

Истраживања, без обзира на врсту и обухват, никада не обухватају појаву у целини - све чиниоце њене структуре, функција, веза и односа, сва својства појаве у свим временима и на свим просторима. Један од битних принципа научног сазнања је принцип даљег и дубљег сазнања. Сагласно том принципу, *свака појава се сазнаје постепено, нужно полазећи од форме и од просторно и временски најближег, крећући се ка суштини и ка просторно и временски удаљенијем*. Ово опште правило у конкретной пракси сазнања има изузетака, али њихово проучавање доказује да они ово опште правило не нарушавају. То постаје нарочито очевидно када се поменуто правило примењује у оквирима принципа развојности на укупном друштвеном плану.

Основне функције формулисања проблема остварују се кроз три основна дела која се могу назвати: *хипотетички ставови о проблему; значај истраживања и резултати претходних истраживања*.¹¹⁾

9) Мирослав Вујевић, *Увођење у знанствени рад у подручју друштвених наука*, Информатор, Загреб, 1988, стр. 44-45.

10) Good V. Carter – Douglas E. States: *Методе истраживања у педагогији, психологији и социологији*, Отокар Кершовани, Ријека, 1967, стр. 37-93.

11) Др Славомир Милосављевић – Др Иван Радослављевић, *Основи методологије политичких наука* (треће измењено и допуњено издање), Службени гласник, Београд, 2006, стр. 422

Radoslav Gacinovic

**THE SELECTION AND DEFINING THE PROBLEM
OF RESEARCH**

*“A man should do many acts in order
not to consider them impossible.”*

Malherbe

Summary

Scientific work is a complex activity based on the principles of logic and it is made with the help of scientific thinking, the level of theoretical orientation and the level of empirical-methodological practice. Scientific works are the works that are based on scientific research and they are the part of scientific-research activity. Scientific work is characterized by originality (not re-writing of someone other's work, not using other person's idea, etc.) and objectivity (it reflects its foundation in rational-logical approach, but the work of each individual is limited to his/her personal findings and experiences made in appropriate social surrounding that was influential to his/her total values and principles.) In the research process selection and defining of the problem of research is of great importance, since without the problem of research it is not possible to conclude the research at all. Not any significant research could be made focusing on some insignificant problem. Therefore it is very important for someone who makes scientific research to be able to recognize a problem and consequently that the researcher may select the one problem among many problems that is relevant to certain research process.

Key Words: science, research, scientific work, researcher, problem of research, methods of research

ЛИТЕРАТУРА

- Богдановић М., *Методолошке студије*, ИПС, Београд, 1993.
- Брачар С. К., *Преиспитивање правне методологије, Наговештај државно-правног интегрализма*, Научна књига, Београд 1994.
- Ватарело А.Ж., *Проблем у друштвеним истраживањима*, Критика традиционалне методологије, А. Ж. Батарело, Загреб, 1990.
- Вујевић, М., *Увод у знанствени рад*, Информатор, Загреб 1988,

- Гађиновић Радослав, “Како написати научно-истраживачки рад, из области политикологије”, Политичка ревија 2/2009, ИПС, Београд, 2009.
- Гуд В., Пол Х., *Методи социјалног истраживања*, Вук Караџић, Београд, 1966.
- Carter G.V., States D. E., *Методе истраживања у педагогији, психологији и социологији*, Отокар Кершовани, Ријека, 1967.
- Зајечаревић Г, *Основи методологије науке*, Научна књига, Београд, 1977.
- Илић М., *Научно истраживање. Општа методологија*, Филолошки факултет, Београд, 1994.
- Кун Т., *Структура научних револуција*, Нолит, Београд, 1974,
- Милосављевић С., *Истраживање политичких појава*, Институт за политичке студије, Београд 1980.
- Марковић М., *Логика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1994.
- Маслов Х. А., *Мотивација и личност*, Нолит, Београд, 1982.
- Милосављевић С., Радосављевић И., *Основи методологије политичких наука*, 3. измењено и допуњено издање, Службени гласник, Београд, 2006.
- Мозер. Ц. А., *Методи анкетања у истраживању друштвених појава*, Култура, Београд 1962.
- Милић В., *Социолошки метод*, Нолит, Београд, 1965.
- Марковић М., *Дијалектичка теорија значења*, БИГЗ - Генеке штампа, Просвета, СКЗ, Београд, 1994.
- Masneill P., *Research methods*, Routledge, London, 1991.
- Михаиловић, Д., *Методологија научних истраживања*, Факултет организационих наука, Београд, 1999.
- Нортроп Ф. С. Ц., *Логика природних и друштвених наука*, Обод, Цетиње, 1968.
- Печујлић М., *Методологија друштвених наука*, Савремена администрација, Београд, 1989.
- Пејчић, Б., *Методологија емпиријског научног истраживања*, Хрестоматија, Дефектолошки факултет, Београд, 1995.
- Печујлић М., Милић В., *Методологија друштвених наука*, ДБ Графика, Београд, 1995.
- Пешић, М., *Увод у социологију*, РО Институт за политичке и међународне студије, Београд, 1985.
- Пешић, М., *Социолошке теорије*, Институт за политичке студије, Београд, 1994.
- Ристић, Ж., *О истраживању, методу и знању*, Институт за педагошка истраживања, Београд, 1995.

- Стојак Р., *Метода анализе садржаја*, Институт за проучавање националних односа, ДП Графичар, Тузла, 1990.
- Сакан, М., *Хипотезе у науци*, 2. изд., Прометеј, Нови Сад, 2005.
- Шамић, М., *Како настаје научно дјело*, Свјетлост, Сарајево, 1988.
- Шеших, Б., *Основи методологије друштвених наука*, 2. изд., Научна књига, Београд, 1977.

Resume

Problem of a research is a most creative part of the research – it has to provide answers to following questions: how and what for an author chose some particular theme for research, is it due to its actuality or attractiveness of the theme, relevancy to social needs, demands and practice, professional scientific interest and curiosity, personal reasons (having specific knowledge and experiences, empirical data and high motivation). For selection of a problem of research there have to be taken into consideration following criterions: whether the problem that the author has in mind is possible to be researched at all (taking into consideration the lack of the data, high expenditure for the research, secrecy of the data, etc.), whether the research brings something new or it is only repeating of formerly presented knowledge and to what extent this research is applicable to practice, etc.) Defining of the problem of research is expressed by a declarative sentence that questions some state or relation or issue. The problem should not be too widely presented and it has to be strictly precisely presented and concretized: it is necessary to explain why the research needs to be conducted at all; what practical and theoretical solutions can be expected from such research, etc.

The author needs to find scientific interest in the scientific area/range of the problem. It is very important to know that practical research starts from the problem of research. The problem of research is a very specific problem. It is based on curiosity and it appears if there is no sufficient knowledge in regard to it. Without the problem of research there cannot be the research at all. There cannot be conducted significant research regarding insignificant problem. Defining of problem of research is a specific task in the process of elaboration of a project of research. A title of research is one thing and problem of research is another thing per se. The title of research is usually much shorter and generally expressed, while the problem of research needs to be defined as precisely as possible. By defining

of problem of research with an interrogative sentence an author directs research toward a particular scientific field of the research. Research with one scientific field of research is called disciplinary research, while research with many scientific fields of research is called interdisciplinary research.

Овај рад је примљен 03. фебруара 2011. а прихваћен за штампу на састанку Редакције 16. марта 2011. године.